

TILLIT

RÖSTER FRÅN
GRÄSTORPS UNGA INVÅNARE

Ann Liss
Linda Mossberg

Rapport i
korthet

Att människor skall kunna lita på varandra är en fundamental förutsättning för all mänsklig samvaro – oavsett tid och rum. Om vårt sätt att förhålla oss till varandra – och till samhällets institutioner i form av regler och organisationer – hade präglats av misstro, hade knappast någon av oss vågat ge sig ut i trafiken med bilen, ta bussen till jobbet. Inte heller skulle vi våga äta på restaurang, tillreda de matvaror vi inhandlat i livsmedelsaffären eller gå på middag till våra grannar.

[Reuter et al., 2012, s. 11]

INNEHÅLL

Bakgrund	3
Förståelseram	3
Tidigare forskning.....	4
Metod	7
Fokusgrupper.....	7
Rekrytering och urval.....	7
Genomförande.....	7
Bearbetning och analys.....	9
Resultat	10
(O)förutsägbarhet: platsen och människorna.....	10
Lokal tillhörighet.....	16
Analys	19
Tillit till Grästorps plats och organisation.....	19
Tillit till andra människor	20
Slutsats	21
Fortsatta utmaningar.....	21
Referenser	23

FÖRFATTARE

Ann Liss är adjunkt i socialt arbete vid Högskolan Väst och verksam inom den barn- och ungdomsvetenskapliga forskningsmiljön (BUV). Ann undervisar i ämnet socialt arbete och har ett särskilt intresse för psykisk ohälsa kopplad till barn och unga vuxna.

Linda Mossberg är lektor i socialt arbete vid Högskolan Väst och hennes huvudsakliga forskningsintresse rör sig kring organisation, samverkan och barns delaktighet.

BAKGRUND

Norden är den sociala tilliten så hög att inga andra länder kommer i ens närheten av samma nivåer.

Det för med sig samhälleliga vinster, då tillit är som ett smörjmedel som gör att kommunikationen flyter smidigare på såväl samhälls- som individnivå, vilket gör att det lämnas mindre utrymme för konflikter med påföljande kostnader. En hög social tillit ger därmed en starkare ekonomisk tillväxt samtidigt som den engagerar medborgare i samhället och ökar den individuella lyckan (Nordiska ministerrådet, 2017; Trägårdh et al., 2013). Enkelt uttryckt är tillit en förutsättning för ett gott liv och ett välfungerande samhälle (Blennberger, 2009).

Grästorps kommun har i samverkan med Högskolan Väst undersökt tilliten till kommunen. Genom egna efterforskningar hade man funnit att kommunens gymnasieungdomar saknade en naturlig dialog med kommunstyret, och då man stod inför en implementering av tillitsbaserad styrning, vilken förutsätter dialog med medborgarna, önskade man studera tilliten till kommunen bland Grästorps unga invånare. I ett samverkansprojekt mellan Grästorps kommun och forskarna Linda Mossberg och Ann Liss från Högskolan Väst formulerades därför följande frågeställningar:

- Vad skapar tillit bland Grästorps unga invånare?
- Hur kan tilliten till kommunen utvecklas och stärkas bland Grästorps unga invånare?

Inledningsvis kan sägas att Grästorp inte är undantaget den generellt höga tilliten i Norden. Ungdomarna i studien sammanfattar det när de pratar om ”Grästorpsyndromet”, ett ord som rymmer en uppfattning om Grästorp som en trygg plats som man gärna återvänder till. I de fokusgrupper som hållits framkommer bilden av Grästorp som en plats där alla känner – eller känner till – alla och litar på varandra. I det följande kommer den bilden att analyseras och diskuteras. Vad bär den med sig och hur kan tilliten stärkas ytterligare?

Förståelseram

Här presenteras det teoretiska ramverk vi använder för att förstå hur tilliten ser ut bland unga i Grästorp. Vi använder oss av två begrepp: tillit och kollektiv identitet.

Tillit

Tillit är ett begrepp som hanteras av flertalet akademiska discipliner och därför har en mängd olika definitioner. En är som motsats till misstro – det vill säga att tillit är vad misstro inte är (Trägårdh et al., 2013). En individ känner ofta olika mycket tillit till olika aktörer, personer och institutioner i samhället, vilket innebär att man kan ha hög tillit till exempelvis vården men låg tillit till politiker. Men tillit kopplas även till värderingar och tid, och kan sägas bygga på information och ses som en handling (Grosse, 2012).

Följaktligen behöver begreppet tillit förstås och definieras i det sammanhang det ska användas. Att använda tillit som ett generellt analytiskt begrepp är problematiskt av två anledningar: dels saknar det generell definition, dels lyckas det inte omfamna komplexiteten i sitt försök att gripa över flera nivåer samtidigt (se även Newton, 2001). Kanske Blennberger (2009) har en poäng när han lyfter att det finns en rad olika frågeställningar och distinktioner kopplat till olika försök att definiera begreppet tillit inom tillitsforskningen: ”Att försöka ordna dessa distinktioner i översiktliga typologier är ett forskningsprojekt i sig” (Blennberger, 2009, s. 22).

Det här är en studie av hur unga i Grästorp upplever sitt lokalsamhälle och för att analysera det används begreppet *social*, eller generell, *tillit* – det vill säga i vilken utsträckning man litar på andra människor, både dem man känner och dem man inte känner (Nordiska ministerrådet, 2017). För att snäva ner den sociala tilliten till vad som sker i ett geografiskt avgränsat område pratar vi också om *lokalsamhälletillit*, ett begrepp myntat av Trägårdh med kollegor (2013). Enligt författarna baseras den här typen av tillit på två delar: egenupplevda erfarenheter och insocialiserade föreställningar och fördomar. Lokalsamhälletillit är tilliten till grannar och invånare i samma kommun. Den typen av tillit är känsligare för omgivande faktorer än vad social

tillit är. En hög, eller tillräckligt hög, lokalsamhälletillit gör det möjligt att handla kollektivt, alltså att genomföra saker och ting i samhället (Trägårdh et al., 2013). Genom lokalsamhälletillit är det också mer troligt att medborgarna engagerar sig i lokalt problemlösande (Wollebæk et al., 2012).

Kollektiv identitet

Begreppet kollektiv identitet sätter ljuset på hur vi i samspel med vår närmaste omgivning formar vår identitet. Vi som människor tillhör olika grupper – oavsett om de tillskrivs oss eller om vi själva väljer att tillhöra dem – och det har stor påverkan på våra liv och vår identitet (Abrams & Hogg, 1988). Kollektiv identitet betyder att individen är medveten om och känner sig känslomässigt investerad i en viss gruppstillhörighet. Med gruppen kommer också solidaritet, följande av gruppnormer och ofta ett distansering mot utomstående grupper. Gruppstillhörighet ger också social ordning, historia, förutsägbarhet och struktur, och det förenklar det sociala livet. Grupper är alltså samhälleligt funktionella (Abrams & Hogg, 1988). Likheten inom gruppen leder till att dess medlemmar är samstämmiga, och de förväntas också bete sig på ett visst sätt i såväl attityder som bedömningar av och reaktioner på olika händelser och skeenden (Turner & Reynolds, 2012).

En del av den kollektiva identiteten behandlar kategorisering. Det är en process då personen kategoriserar sig själv och andra i vi- och dem-grupper, vilket förstärker hur personerna i grupperna uppfattas. Det blir en form av avpersonifiering där individen skalas ner till prototyp (Hogg & Terry, 2000). Följderna kan vara normativt beteende och etnocentrism, men också starkare empati med gruppmedlemmar och samarbete, delade normer och kollektiva beteendemönster (Hogg & Terry, 2000). Just prototyper, eller kategorier, är centrala för den kollektiva identiteten. I dessa samlas alla de attribut som karaktäriserar en grupp och särskiljer den från andra grupper. De är starkt kontextberoende, men bara relevanta i relation till andra kategorier – det vill säga vad man *inte* är (Abrams & Hogg, 1988).

Mänsklig socialisation sägs ofta vara en process, vilket innebär att vi människor under hela livet utvecklar kunskaper och färdigheter för olika sociala samspel. Vår socialisation påverkas både av vad vi får med oss från vår uppväxt och av de sociala sammanhang vi blir en del av genom livet. Det finns starka samband mellan föräldrars upplevelse av tillit och hur deras barn upplever detsamma, menar Grosse (2012). Barnets närmaste sociala nätverk – oftast föräldrar eller andra vårdnadshavare – är inte bara viktiga för att ge barnet anknytning utan också för hur det introduceras för olika sociala sammanhang. Barnet måste få hjälp att

socialiseras och förstå olika normer, koder och seder som förväntas i olika sammanhang. På så sätt överförs beteenden från en generation till en annan, varför föräldrar spelar en stor roll för i vilken mån tillit främjas eller hindras. Under uppväxten kommer barnet sedermera i kontakt med andra sociala sammanhang, där det kanske finns andra specifika förväntningar på sociala roller och på vad som är ett (o)önskat beteende. En alternativ tolkning skulle kunna vara att ungdomstillit leder till vuxentillit, och tvärtom (Grosse, 2012). Dock ska barnets inte ses som ett passivt objekt för omvärldens inflytande (Bergmark & Oskarsson, 2016). Barn är aktörer i sin socialiseringsprocess och omgivningen verkar kanske inte i första hand ”på dem utan *via dem*” (Bergmark & Oskarsson, 2016, s. 174).

Sammantaget formas en kollektiv identitet i en social process, där såväl den närmsta familjen som det omgivande samhället spelar sina roller och individen lär sig vilka uppfattningar och värderingar som gäller i det aktuella samhället. Tillsammans med tillitsbegreppet som det definieras ovan gör begreppet kollektiv identitet det möjligt att sätta ljuset på ett handlingsperspektiv, på hur de unga agerar beroende på sin lokalsamhälletillit och generella tillit. Kollektiv identitet är ett begrepp som kan hjälpa till att förstå sammanhanget som tilliten byggs upp i.

Tidigare forskning

I det här avsnittet presenteras ett urval av tidigare forskning om tillit.

Tillit bland unga

Forskning visar att social tillit formas i de tidiga tonåren (13–15 år), varefter den stabiliseras. Social tillit är alltså ett relativt stabilt fenomen, även om det finns inter-individuella skillnader mellan personer i samma åldersgrupp (Abdelzadeh & Lundberg, 2017; Hooghe & Wilkenfeld, 2008). På senare tid har dock unga människors sociala tillit generellt sett blivit lägre, enligt en svensk undersökning om attityder kring samhälle, opinion och medier gjord av SOM-institutet (Norén Bretzer, 2018). En annan SOM-undersökning visar att även om tillitsnivåerna i Sverige har legat på en stabil nivå 1996–2017 finns det en diskrepans mellan yngre och äldre, då unga medborgare känner en lägre grad av tillit (Rothstein et al., 2018). Åldersdimensionen när det gäller tillit är inte särskilt väl utforskad i Sverige, och eftersom det nordiska sammanhanget är unikt är forskning från länder utanför Norden inte alltid av värde, men övrig nordisk forskning visar att nordiska ungdomar trots allt inte har tappat lika mycket i tillit som exempelvis amerikanska ungdomar har gjort (Wollebæk et al., 2012). På individnivå kan man koppla

Skubbet, en både trygg och otrygg plats.

hög tillit till en tydligare framtidstro, men också till bättre psykisk hälsa och bättre skolresultat (Schaefer-McDaniel, 2004).

Vi människor underskattar ofta främmande personers pålitlighet (Trägårdh et al., 2013), vilket kan antas bero på att det är lättare att få bekräftat att någon inte är att lita på än motsatsen, och därför avvaktar vi gärna med att ta kontakt med dem. Uslaner (2010) menar att den här avsaknaden av interaktion med andra grupper (författaren menar specifikt ”etniska grupper” medan vi i vår studie avser främmande personer generellt) påverkar tilliten negativt. Samtidigt menar Stolle och Harell (2013) att eftersom tilliten stabiliseras redan i unga år kan kontakt i vuxen ålder tvärtom förstärka negativa uppfattningar. Bland unga, visar författarna, kan interaktion med jämnåriga med andra erfarenheter och livsvillkor däremot påverka tilliten positivt så länge relationerna är goda. Något liknande visar Braesemann och Stephany (2021): ju fler olika grupper unga känner tillhörighet till, desto större generell tillit känner de. Det bekräftar vikten av att studera hur tilliten bland unga ser ut och hur den kan utvecklas, och därmed av den här studien.

En raserad tillit är svår att återuppbygga och därför finns det också anledning att arbeta för att bevara och stärka tilliten, i synnerhet bland unga. Närvaro av social tillit har visat föda sig själv – den skapar positiva spiraler där de goda effekterna förstärker tilliten. Naturligt nog är den andra sidan av myntet att frånvaro av social tillit skapar negativa effekter i form av oro som ytterligare försvagar den (Trägårdh et al., 2013).

Lokalsamhälletillit och rättvisa

I ett demokratiskt samhälle där medborgarna uppfattar en låg grad av korruption, likvärdiga möjligheter i livet och rättvis distribuering av inkomster återfinns högre nivåer av tillit (Rothstein & Uslaner, 2005; You, 2012). Trägårdh med kollegor (2013) identifierar Grästorp som en av de kommunerna i Sverige med högst lokalsamhälletillit. De menar att hög lokalsamhälletillit ofta återfinns i mindre samhällen, men påpekar också att det ofta har funnits ett romantiskt skimmer i forskningen vad gäller lokala gemenskaper. Lika väl som en stark social sammanhållning kan betyda starka sociala nätverk och gemensamt ansvars-kännande kan den innebära en avskärmning mot omvärlden och svårt för utomstående att bli inkluderade. I mindre samhällen finns ofta en hög social kontroll och låg acceptans för normbrytande.

Vissa förklaringsmodeller gör gällande att lika barn leker bäst – det vill säga ju mindre heterogenitet i ett samhälle, desto större lokalsamhälletillit. Men det finns också ett tydligt positivt samband mellan tillit och upplevd rättvisa i ett samhälle, vilket har större förklaringskraft (You, 2012). Författaren visar i sin studie att etnisk diversitet förlorar förklaringsvärde när rättvisevariabeln tas med i beräkningen. Liknande slutsatser dras i en rapport från Delegationen för migrationsstudier (Wallman Lundåsen, 2021) där sambandet mellan lokalsamhälletillit och mottagande av nyanlända försvagas av kommunfaktorer såsom inkomstojämlikhet. Vidare menar Swärd (2017) att

ett övergripande värde i såväl offentliga verksamheter som välfärdsdebatten handlar om rättvisa – en rättvisa som gör att alla människor, oavsett ålder, kön, etnicitet, kulturell tillhörighet, inkomst eller bostadsort, har ett lika värde. En subjektiv känsla av orättvisa minskar tilliten och studier visar att graden av ojämlikhet i ett land samvarierar negativt med olika former av tillit (Trägårdh et al., 2013). Om ett lokalsamhälle kännetecknas av socioekonomisk ojämlikhet minskar känslan av att medborgarna har en gemensam historia och framtid – man känner sig inte som en del av ett gemensamt socialt sammanhang – varpå lokalsamhälletilliten minskar (Trägårdh et al., 2013).

Viss forskning visar att föreningslivet, och därmed statens stöd till det, spelar en stor roll för tilliten i samhället och det syns ingen större skillnad mellan aktiva och passiva medlemmar (Trägårdh et al., 2013). Dock har antalet medlemskap i föreningar sjunkit stadigt de senaste årtiondena, men samhällsengagemanget återfinns på andra sätt: inom sport, kultur och aktivism genom sociala medier (Nordiska ministerrådet, 2017). Sammantaget finns i ett sådant engagemang ett förmedlande och ett understödande av normer av tillit till andra, vilka påverkar den långsiktiga tilliten i samhället (Nordiska ministerrådet, 2017; Trägårdh et al., 2013).

Platser och (o)trygghet

Vi människor kommer i kontakt med en rad olika geografiska platser där vi behöver förhålla oss till både platsen och kontexten men också till vilka sociala normer och värderingar som förväntas av oss. Trägårdh med kollegor (2013) menar att vi omges av fysiska miljöer och platser som, mer eller mindre, skapar både säkerhet och osäkerhet, både trygghet och otrygghet, vilket är intimt sammanflätat med upplevelsen av tillit eller bristen på densamma. Även i en rapport från Boverket (2010) framhålls att olika platser i lokalsamhället påverkar medborgares rörelsemönster: ”Att känna sig trygg är en förutsättning för att kunna vara en aktiv individ och kunna delta i olika aktiviteter. Upplevelser av otrygghet skapar begränsningar [...] Begränsningarna kan vara att inte våga gå ut när det är mörkt, att ta omvägar för att undvika vissa platser eller ta bilen i stället för att promenera” (Boverket, 2010, s. 12).

Enskilda människors känslor och upplevelse av (o)trygghet kan många gånger härledas till konkreta fysiska platser och få näring genom ”rykten”, ”egna eller andras erfarenheter, personliga relationer och inlärd föreställningar om att vissa platser är farliga

att vistas på” (Boverket, 2010, s. 12). Trägårdh med kollegor (2013) tar stöd av en rad olika kvalitativt inriktade socialantropologiska och etnografiskt inriktade studier som visar att det finns lokala så kallade värderingsmönster, alltså lokala variationer gällande normer. Författarna menar att det ”skapas ett slags kollektivt minne, en berättelse om den lokala platsen, som kan leva kvar under en längre tid genom att bland annat föräldrar för berättelsen vidare till sina barn” (Trägårdh et al., 2013, s. 98). Vår tillit verkar vara något vi tidigt i livet socialiseras in i och ärver av våra föräldrar och de sociala nätverk vi är en del av under uppväxten.

Hur vi människor förhåller oss till en fysisk miljö beror på platsens karaktär, till exempel hur ljus eller välbefolkad den är (Boverket, 2010). Vidare, menar Grosse (2012), påverkas vi av vår upplevelse av platsen, till exempel hur välskött eller överblickbar vi anser att den är. Att platsen är i kontakt med sin omgivning och att det är möjligt att orientera sig påverkar också. Inom otrygghetsforskningen förknippas ofta otrygga platser med rädsla för brott (Grosse 2012).

Trägårdh med kollegor (2013) menar att ens känsla av gemenskap är knuten till platsen och till människorna i området där man bor. Känner människor gemenskap, har de också en högre lokalsamhälletillit. Platser som kan erbjuda social samhörighet påverkar därför upplevelsen av trygghet och tillit positivt. Den fysiska utformningen av ett bostadsområde och tillgången till fysiska mötesplatser i samhället är faktorer som kan både försvåra och underlätta för människor att bygga och upprätthålla en gemenskap. Dessutom behöver de känna att de har möjlighet till inflytande på platsen som det lokala samhället utgör. Liknande resonemang återfinns hos McMillan och Chavis (1986) som menar att det är viktigt att medborgarna känner ett ”medlemskap”, en personlig känsla av tillhörighet till platsen och möjlighet till inflytande på densamma. Författarna menar också att det är viktigt att medborgarnas förväntningar på varandra uppfylls.

Vidare förstärks känslan av social sammanhållning av de symboliska gester som medborgarna ger varandra. En sådan gest är att hälsa på varandra, och det finns ett samband mellan hur ofta människor i ett område brukar hälsa på varandra och hög lokalsamhälletillit, menar Trägårdh med kollegor (2013). Samma författare menar att människor som bor i områden med flerfamiljshus hälsar på varandra mer sällan än de som bor i områden med villor eller blandad bebyggelse.

METOD

Studiens genomförande har precis som så mycket annat påverkats av covid-19-pandemin. Metoden har behövt justeras och datainsamlingen fått skjutas upp. Det slutliga metodvalet gjordes i samråd med rektor och lärare på den aktuella skolan i Grästorps, och valet föll på digitala fokusgrupper med elever i nionde klass i kombination med bilder som eleverna själva fick ta på platser de upplever som trygga eller otrygga.

Fokusgrupper

Fokusgrupp är en metod som låter deltagare tillsammans fördjupa sig i ett ämne de har gemensam erfarenhet av (Kitzinger, 1995; Krueger & Casey, 2000; Morgan, 1997), i det här fallet tillit bland ungdomar i Grästorps. På grund av covid-19-pandemin behövde fokusgrupperna förläggas online, men då eleverna hade distansundervisning var de redan vana vid e-mötesprogram. Fördelar med fokusgrupper online är att deltagarna inte behöver resa och att det kan vara lättare att diskutera mer känsliga ämnen bakom en skärm (Woodyatt et al., 2016). Ofta blir deltagare också mer precisa i sina svar och avbryter varandra mer sällan, vilket gör att materialet blir mer komprimerat (Woodyatt et al., 2016). I övrigt är det inga större skillnader mellan att genomföra en fokusgrupp online respektive fysiskt (Stancanelli, 2010).

Genom fokusgrupper är det möjligt att se hur kunskap och idéer utvecklas och används i en viss kontext (Kitzinger, 1994). Att interaktionen mellan informanterna är en stor del av metoden gör fokusgrupper till något mer än en gruppintervju (Kitzinger, 1995). Metoden gör att empirin inte styrs av forskarens direkta frågor, utan i stället kommer fram genom spontan diskussion i gruppen. De unga kan därmed väcka frågor och fokusera på vad de tycker är viktigt när det gäller tillit. Det synliggör vilka normer och kunskaper det finns i gruppen, vad man är överens om och vilka skilda uppfattningar det finns (Kitzinger, 1995).

Rekrytering och urval

Då studien tog sin början valde vi forskare att möta eleverna på plats i skolan, där vi informerade om studien och delade ut informationsbrev

och samtyckesblanketter. Strax efter det kom dock covid-19-pandemin. Först beslutade vi att skjuta upp materialinsamlingen, men då pandemin fortgick valde vi att byta insamlingsmetod, från fysiska till digitala fokusgrupper med egna bilder som underlag.

Eftersom tiden gått hade de elever vi först pratat med hunnit sluta grundskolan, varför en ny rekryteringsprocess påbörjades. Informationsbrev till elever och vårdnadshavare i nionde klass distribuerades genom skolan och någon vecka senare besökte vi klassrummen digitalt. Vi informerade samtliga klasser om studiens syfte och frågeställningar samt förklarade att den görs i samverkan med kommunen och vad det betyder. Vi gick igenom vad frivilligheten innebär, hur anonymitet och lagring av data hanteras, vad vi ville att eleverna skulle fotografera samt att de skulle få biobiljetter som tack (på grund av pandemin och stängda biografen ändrades det senare till ett allmänt presentkort). Vi lämnade också utrymme för frågor och berättade att vi skulle återkoppla preliminära resultat till dem. På så vis fick vi personlig kontakt samtidigt som vi var tydliga med studiens innehåll och syfte samt vad eleverna skulle få ut av att delta i den (Krueger & Casey, 2000). Lärarna var behjälpliga med att ta emot elevers intresseanmälningar. 14 elever anmälde sig.

Genomförande

Under perioden för genomförandet hade eleverna distansundervisning, varför de deltog i fokusgrupperna online från sina hem. Ofta rekommenderas homogenitet i fokusgrupper för att det då blir lättare för deltagarna att dela erfarenheter med varandra. Likaså att deltagarna är bekanta med varandra, då det ger dem möjlighet att utgå från gemensamma händelser och utmana varandras minnen av dem (Kitzinger, 1995). Därmed valde vi att låta ungdomarna själva dela in sig i grupper. Det resulterade i tre grupper med tre personer i varje och en grupp där de var fem. Det är något färre per grupp än det rekommenderade fyra-åtta personer när det gäller unga informanter (Gibson, 2007), men då fokusgrupperna hölls online kan det ha underlättat turtagningen.

Vi bad deltagarna att ta med sig bilder till respektive fokusgrupp. Bilderna skulle föreställa olika platser som visar hur det är att vara ung i Grästorps, både platser

Opplyst ridväg, en otrygg plats.

som ungdomarna tycker känns otrygga och platser de gärna vistas på. Deltagarna kunde välja att visa bilderna från sina egna telefoner eller skicka dem till oss forskare inför fokusgruppen. Vi skickade också ut information om när fokusgruppen skulle hållas, med vem och länken till mötet. Vi skrev även lite kort om mötesprogrammet Zoom, då eleverna genom skolan var vana vid att använda programmet Teams. Sitt skriftliga samtycke till i studien skickade de till oss forskare med e-post.

Vi forskare konstruerade en frågeguide för att hålla tråden och strukturen i de olika fokusgrupperna (Krueger & Casey, 2000). Guiden bygger på Kreuger och Caseys modell (2000) där en **1**) öppningsfråga är till för att komma i gång med samtalet, **2**) inledande frågor introducerar ämnet och uppmuntrar samtal, **3**) övergångsfrågor går djupare in på ämnet, **4**) nyckelfrågor utgör underlag för att diskutera det som är centralt för studien och **5**) avslutande frågor summerar diskussionen och ger deltagarna möjlighet att reflektera över vad som sagts.

Då antalet deltagare i varje grupp var relativt litet valde vi att genomföra fokusgrupperna med bara en av oss som moderator, så att vi som forskare inte skulle ta för stor plats i Zoom-rummet. Rollen som moderator innebär att starta upp samtalet och vid behov styra det, be om förtydliganden och stötta interaktionen mellan deltagarna (Kitzinger, 1995; Morgan, 1997), men i övrigt vara så osynlig som möjligt.

Varje fokusgrupp började med att vi gick igenom informationsbrevet och berättade att samtalet spelades

in med ljud (inte bild) samt att alla när som helst hade rätt att avbryta sitt deltagande. Därefter gick vi över till de foton som deltagarna hade med sig, i enlighet med frågeguiden. Avsikten var att snabbt öppna upp för diskussion ungdomarna emellan och dra uppmärksamheten från moderatorn till den gemensamma diskussionen (Kitzinger, 1995). Under pågående fokusgrupp ställdes tydliga, öppna frågor formulerade på ett sätt som föll in i gruppens samtalsmönster, vilket hjälpte till att hålla uppe stämningen i gruppen (Krueger & Casey, 2000). I en grupp med god stämning blir samtalet öppnare och deltagarna kan hjälpa varandra att formulera sig och komma över känslor av exempelvis blygsel, vilket ger en bredare empiri till studien (Kitzinger, 1994).

En utmaning låg i att olika sätt att uppmuntra diskussion och utveckla resonemang som är vanliga i fysiska möten, såsom blickar och kroppsspråk, inte fungerar lika väl online (se även Woodyatt et al., 2016). Vissa deltagare ville inte ha på kameran, vilket gjorde det svårare att följa deras reaktioner. En del vanliga rekommendationer inför fysiska fokusgrupper, såsom att vara vaksam på kroppsspråk för att läsa av spelet i gruppen, kunde alltså inte följas (Gibson, 2007). I stället krävdes en större uppmärksamhet på hur ordet fördelades, då även det naturliga turtagandet utmanas i onlineformatet. Avsikten var att både utveckla trygghet och hålla uppe deltagarnas intresse för ämnet så att så många åsikter och erfarenheter som möjligt skulle komma fram (Gibson, 2007). Samtidigt behövde samtalet få lov att ha sin gång, för att det glider ifrån ämnet

kan vara en del av en process att komma fram till något högst relevant (Hylander, 2001).

Fokusgrupperna varade i ungefär en timma, vilket bedöms vara tillräckligt för att få ett bra samtal utan att informanterna tappat fokus (Gibson, 2007). Eventuellt bidrog onlineformen till en mer öppen miljö, då vi alla deltog från våra hem (Gibson, 2007). Då rekryteringen skedde genom intresseanmälan kan vi inte säga något om representerbarheten – det som presenteras här är exempel på Grästorsungdomarnas röster kring tillit.

Bearbetning och analys

När samtliga fokusgrupper genomförts transkriberades ljudinspelningarna av den forskare som inte varit närvarande. På så sätt fick båda forskarna bekanta sig med materialet. Därefter gjorde vi varsin individuell grov-analys som sedan diskuteras gemensamt.

Materialet analyserades genom kvalitativ innehålls-analys, där det kvalitativa sökandet och förståelsen är central och såväl det specifika som det generella i ungdomarnas utsagor är av intresse. I bearbetningen utgjorde sökande efter nyckelord grunden för att finna teman som svarar upp mot studies syfte och forskningsfrågor. När teman hade identifierats kodades dessa i underrubriker som fungerade som stöd i sökandet efter mönster i ungdomarnas utsagor (Ahrne & Svensson, 2011; Kvale & Brinkmann, 2009). Analysen gick därmed från att ha varit relativt öppen till att bli mer fokuserad (Silverman, 2006).

För att få större förståelse för de platser som beskrevs, åkte vi till Grästorp för att se dem med egna ögon. Så långt komma i analysarbetet kontaktades ungdomarna igen för att diskutera preliminära resultat. Anledningen bakom att återkoppla till deltagarna var dels att visa hur betydelsefull deras medverkan är (Gibson, 2007), dels att få kommunikativ validitet i studien, det vill säga att pröva resultatens trovärdighet genom dialog (Kvale, 1997; 2007). Återigen möttes vi digitalt via Teams, men denna gång var ungdomarna i skolan. De bekräftade våra funderingar, och bortsett från att vi hade missuppfattat en plats framkom inget nytt under diskussionen.

Resultaten från analysarbetet genomlystes med hjälp av vad som framkom i diskussionen med ungdomarna och bearbetades därefter utifrån teoretiskt ramverk och tidigare forskning för att besvara forskningsfrågorna. I samtliga delar sökte vi dels variation, dels gemensamma drag. Två huvudteman med underteman framkom: *(o)förutsägbarhet* och *lokal tillhörighet*. Utifrån teorin kring lokalsamhället tillit fokuserade analysen på hur de unga talar om sitt samhälle och de människor som vistas i det. Hur deltagarna talar om det som ligger utanför samhället och personer de anser vara främmande kopplade vi till begreppet generell tillit. Båda de två delarna visar på kollektiv identitet.

Arbetet resulterade i en övergripande bild av tilliten till Grästorp som plats och kommun med två teman: *(o)förutsägbarhet* gällande plats och människor samt *lokal tillhörighet*.

RESULTAT

När ungdomarna reflekterar kring vad de tänker att tillit är och när det är viktigt att känna tillit rör de sig på flera olika samhällsnivåer. Samtliga ungdomar menar att det är viktigt att känna tillit till och trygghet inför det övergripande samhället, vilket grundar sig i en tro på att beslutsfattare på olika nivåer fattar beslut i syfte att göra väl för medborgarna. Ungdomarna menar att det är en förutsättning för ett fungerande samhälle, att ”man vill lita på att det fungerar”. Dock lyfter de att det allra viktigaste är att känna tillit till de människor som står en nära, som familj, släkt och vänner, och att det finns en viss tillit till de man träffar i lokalsamhället. Särskilt skolan och olika idrottssammanhang lyfts som viktiga platser att känna tillit på.

Generellt beskriver ungdomarna att de känner hög tillit till både människor och Grästorps kommun som plats. När de reflekterar kring vad som skulle behövas för att upplevelsen av tillit skulle sjunka, eller till och med raderas, beskriver de att det måste hända ”något drastiskt stort” i deras närhet, såsom att ”en pyroman [...] bränner upp hus” eller att ”nån skulle bli dödad” eller ”våldtagen” i Grästorp eller ”att folk kommer hit och börjar langa droger”. Vidare skulle en sådan situation förstärkas av att man inte visste vem som var gärningsmannen: ”... väldigt stor brottslig grej hände och man inte vet vem det är”; ”att man inte kunde ta reda på vem det är”.

Ungdomarna resonerar också kring vilka effekter det skulle få om det hände något stort i Grästorp. De menar att det hade skapat en rädsla som skulle påverka den rörelsefrihet de känner att de har idag så pass att de troligtvis inte hade vågat röra sig fritt i samhället eller vara ute på kvällarna. Även det sociala livet anses förändras, för vem kan man lita på om något händer och man inte vet vem som ligger bakom det? Sammantaget menar ungdomarna att Grästorp inte längre skulle vara den trygga plats de idag känner att den är.

Ungdomarna lyfter att även mindre händelser kan påverka upplevelsen av tillit. En återkommande anledning är att löften inte hålls: ”om löften inte hålls, både löften i skolan och i förhållande till kommunen”. De menar att sådana händelser inte direkt skulle få tilliten att raderas, men att den skulle sjunka om det sker upprepade gånger.

(O)förutsägbarhet: platsen och människorna

Samtliga ungdomar i studien ger återkommande uttryck för att de överlag känner sig trygga i sin hemkommun. Flera berättar att de känner sig trygga nog att vistas på de flesta platser, oavsett veckodag eller tid på dygnet. När ungdomarna berättar om platser som trygga eller otrygga finns det ofta ett samband mellan den specifika platsen och vilka människor som brukar vistas där.

Platser som beskrivs vara trygga med en förutsägbarhet

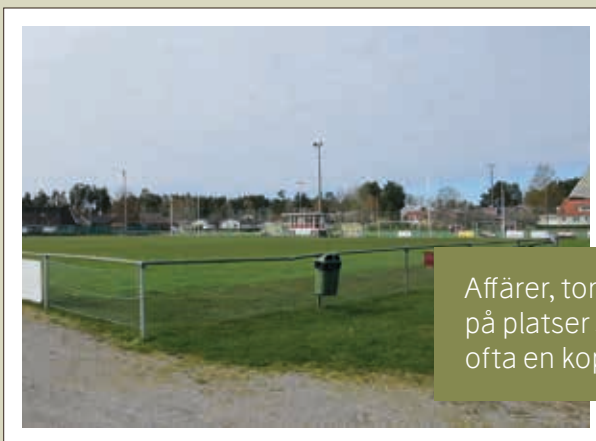
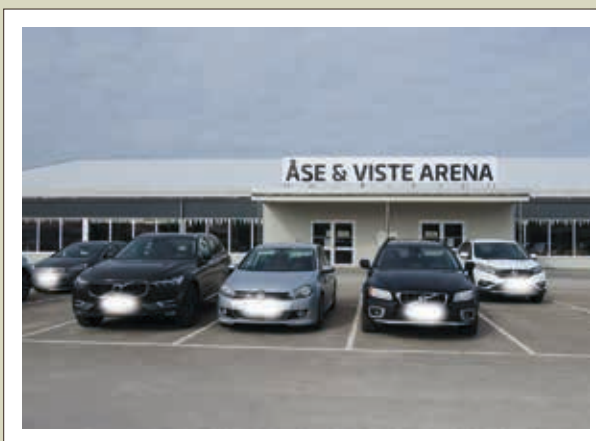
Platser som beskrivs som trygga av ungdomarna inger ofta en känsla av förutsägbarhet. Denna förutsägbarhet handlar mycket om att sannolikheten att möta någon som är ”känd” på platsen är stor, och tvärtom att sannolikheten att möta någon ”okänd” är liten. Det sociala igenkännandet är centralt i ungdomarnas berättelser: antingen ”känner man” eller så ”känner man igen” varandra i Grästorp.

... ser jag en människa så vet jag hela släkt-historien, i princip.

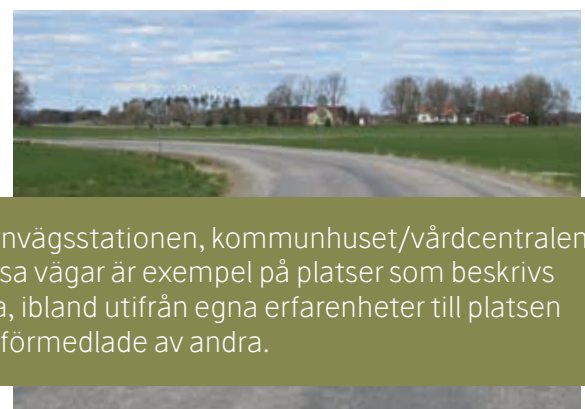
Alla känner ju nästan alla här i Grästorp, så... Det är väl mest troligt att man stöter på nån som man har träffat förut.

Nämen precis, det är inte så mycket okända människor som rör sig i Grästorp, liksom.

Även positiva erfarenheter, såväl egna som andras, från en specifik plats skapar en känsla av trygghet och förutsägbarhet. Platsen får inte vara knippad med något ”okänt” eller att det har hänt något ”dumt” eller ”tråkigt” där tidigare. Som svar på frågan om platser har blivit otrygga på grund av att det faktiskt har hänt något visst där svarar dock de flesta ungdomar i termer av att ”det händer sällan nåt dumt i Grästorp” och ”det är ganska lugnt. Det är inte så mycket kalabalik, så att säga”.

Affärer, torget i centrum och idrottsanläggningar är exempel på platser som beskrivs som trygga och förutsägbara. Här finns ofta en koppling till samhörighet och igenkännande.

Ljusfestivalen, perrongen på järnvägsstationen, kommunhuset/vårdcentralen, ridanläggningen, kyrkor och vissa vägar är exempel på platser som beskrivs som otrygga och oförutsägbara, ibland utifrån egna erfarenheter till platsen och ibland utifrån erfarenheter förmedlade av andra.

Platser som beskrivs som trygga och förutsägbara är ofta väl upplysta. Till skillnad från mörka platser beskrivs de ge en möjlighet att identifiera om där rör sig okända personer eller om det finns risk för fara eller hot.

Ja precis, man ser inte, och då vet man inte heller vad som är där inne i dunklet, liksom.

... och tycker att det är lite obehagligt, man vet inte vad som finns i det när det är mörkt.

På de trygga platserna är också sannolikheten att ensam möta okända människor ganska liten.

Alltså affärerna [...] så här att alla verkligen känner alla, så jag kan gå upp till dom i kassan och veta exakt vems bror eller mamma det är, liksom.

Platser som beskrivs vara otrygga med en oförutsägbarhet

På samma sätt som platser med förutsägbarhet bidrar till en upplevelse av tillit och trygghet, beskrivs platser som inte inger trygghet vara förenade med en känsla av oförutsägbarhet. Platser beskrivs sällan som trygga eller otrygga i sig själva, utan oftast handlar det om vilka människor som befinner sig eller skulle kunna befinna sig på platsen: platser skapar en känsla av oförutsägbarhet och otrygghet om där vistas människor som på något sätt bedöms vara avvikande.

... alltså generellt känner jag mig trygg i Grästorps, på så sätt att jag inte är så rädd för platser och sånt, bara det inte finns några obehagliga människor där. Alltså platser så sett är inte så obehagliga.

Det kan innebära att även kända platser känns otrygga när många okända människor är där. Större arrangemang i kommunen, till exempel ljusfestivalen, beskrivs göra att Grästorps känns otryggt och skapa en känsla av oförutsägbart eftersom det kommer många besökare utifrån. Det beskrivs då bli stökigt i samhället, och några av ungdomarna säger sig helst hålla sig hemma under festivalen.

Alltså i vanliga fall [...] är det ganska tryggt och lugnt och så, men sen när det väl är nåt i Grästorps, ljusfestivalen eller nåt sånt, är det massor av människor som inte är härifrån i rörelse – och folk dricker massor, det är folk överallt, och då blir man väl lite mer skeptisk.

Ja, typ gå hem från ljusfestivalen. Då ska jag gå genom hela Grästorps och så bort liksom [...] Jag vet inte, jag brukar väl kolla så här vad det är för människor runt mig, typ. Vet jag vilka dom är [...] då håller jag mig där, liksom.

Generellt beskrivs dock de platser som ger en känsla av oförutsägbarhet som mörka, med dålig belysning, och mörkret verkar fördjupa känslan av att inte veta vem som eventuellt gömmer sig i mörkret. Ungdomarna nämner också att många platser skulle upplevas mer trygga om det var mer folk som rörde sig där.

Just det. För det som känns liksom otryggt och som gör att det är jobbigt att vara på dom där ställena är att det är mörkt, och det är okända människor där som man liksom inte riktigt vet vilka dom är.

Men alltså, man skulle kunna ha [...] frivilliga som [under natten går] runt och liksom kollar om allt är som det ska.

Två tydliga exempel på mörka platser är ridhuset samt perrongen vid järnvägen. Flera av ungdomarna, såväl nuvarande hästsportsaktiva som tidigare aktiva, lyfter fram ridklubben som en otrygg plats. Ridanläggningen med omnejd beskrivs som mycket mörk. Inte minst måste ryttarna många gånger lasta av sina hästar vid det närliggande industriområdet för att sedan rida genom ett skogsparti för att komma till ridbanan, och i denna passage finns inget ljus alls. Även järnvägen och dess perrong beskrivs som mörk.

Likaså beskrivs trafiken på vissa platser bidra till otrygghet, då ungdomarnas erfarenhet är att det både körs för fort och saknas vägrenar. Trafiken sägs vara oförutsägbart på många vägar, parkeringar och övergångsställen, och oförutsägbarheten förstärks när det är mörkt

Bilar överallt och dom kör som dårar på den där jävla parkeringen utanför vårdcentralen. Gå inte där om du vill ha livet i behåll!

Även så kallad förmedlad erfarenhet – det vill säga vad andra har berättat – kan göra att ungdomarna undviker vissa platser. Förmedlad, eller ärvd, erfarenhet beskrivs komma både från andra i lokalsamhället och från händelser som har skett utanför Grästorps kommun, och såväl hörsägen som medier av olika slag verkar ha stor inverkan på trygghetskänslan. Därmed beskrivs platser där det tidigare har skett något negativt, såsom inbrott eller rån, som otrygga och oförutsägbara.

Ja, men exakt. Vi har ju haft en massa inbrott här i byggnaderna runt kyrkan och [...] i stallet och så [...] Man känner sig inte jättetrygg när det hänger massor av konstigt folk där också, för då vet man inte om det blir ett nytt inbrott eller inte.

U: Och alltså, man har ju hört jättemycket historier om dåliga saker som har hänt på skolgården på kvällen. [...] Typ i nyheter och sånt.

F: Jaha.

U: Ja, det var väl nån som blev våldtagen på en skolgård, det är inte helt ovanligt. [...] Eller vid kyrkor, liksom.

F: Ja, precis. Inte just på eran skolgård utan generellt sett?

U: Ja, om jag är nånstans och ska gå hem, då går ju inte över skolgården. Då går jag runt den, liksom.

Platser som beskrivs vara både (o)trygga och (o)försäkrade

Det finns också platser i Grästorps kommun där ungdomarna kan känna sig antingen trygga och otrygga. Erfarenheterna skiftar utifrån såväl egna som andras erfarenheter av platsen.

Skolan som institution beskrivs genomgående som en trygg plats att vistas på, framför allt under skoltid. Ungdomarna hänvisar bland annat till att det finns en stark personkänning mellan eleverna: "Alltså, jag känner dom flesta på skolan, i alla fall från åttan och nian, i princip." Även skolan som organisation, med dess anställda, är en plats som oftast känns trygg att vända sig till med skolrelaterade funderingar: "Alltså, jag känner väl att i skolan har man tillit till lärarna om det är nåt som angår skolan."

Men det finns också berättelser om att skolan med omnejd ibland upplevs otrygg, särskilt efter skoltid. Då beskrivs den vara mörk och folktom, och flera ungdomar lyfter att platsen skulle behöva bli mer upplyst.

... det är nog så att man vill se mer belysning, i allmänhet alltså, på skolgården till exempel. Det känns som om jag ser massor av lyktstolpar, men dom är aldrig tända [skratt] [...] Alltså, när jag väl går igenom där känns det inte som om nåt är tänt, kanske några få skolorbyggnader bara.

... så mycket skadegörelse och liknande det är på skolan. [...] Jag vet att det händer mycket, sen alla år. Ibland kommer du tillbaka och ser krossade rutor sena kvällar [...], det har ju hänt sen vi var små...

Det finns dock ungdomar som lyfter motsatsen, att skolan och dess omgivning som fysisk plats inte är otrygg på kvällar och helger. Pandemin har stängt fritidsgården, som är belägen i skolbyggnaden, och då har skolgården blivit ett alternativt ställe att träffa vänner, vilket känns tryggt för många.

Det finns även tankar om att skolan som plats inte alltid känns trygg ens under skoltid. Följande citat kommer från ett samtal där ungdomarna resonerar kring förvärvat erfarenhet av skolattacken på Kronan i grannkommunen Trollhättan.

Det som hände på skolan Kronan i Trollhättan är typ det närmaste alltså stor grej [...] Just det som hände där... vår skola är ju absolut inte rustad för att klara en sån sak. [...] Vi har klassrum som alltså... är det nån i korridoren utanför så kommer du ingenstans. [...] När sånt händer är det många som tänker att om det hade varit i Grästorp, vad skulle jag göra då? [...] i vissa klasser på övervåningen kan du inte öppna fönstren tillräckligt mycket för att faktiskt hoppa ut.

Ungdomarna lyfter också erfarenheter av hur personalen hanterar bråk, stök och mobbing på skolan, vilka har påverkat upplevelsen av tillit till skolan som plats. På frågan om ungdomarna tror att personalen vill deras bästa svarar en ungdom: "Dom vill säkert vårt bästa, men dom lyckas inte [skratt]". En annan berättar:

... det kanske har varit specifika situationer som jag tycker[...] skulle kunna tas om hand på ett bättre sätt.

Eller om en person är väldigt [...] det förekommer nån typ av mobbing eller om nån blir väldigt ledsen eller så. Vissa gånger har det kanske glöms bort och så.

Jag tycker i allmänhet att skolan agerar lite väl försiktigt i många fall.

Industrian är en plats som flera av ungdomarna lyfter fram. Det är ett industriområde som ligger lite utanför centrala Grästorp där många motorintresserade ungdomar träffas på sin fritid: "En plats att vara på, liksom." De flesta av ungdomarna berättar att de själva inte brukar vara på Industrian, men alla känner väl till plat-

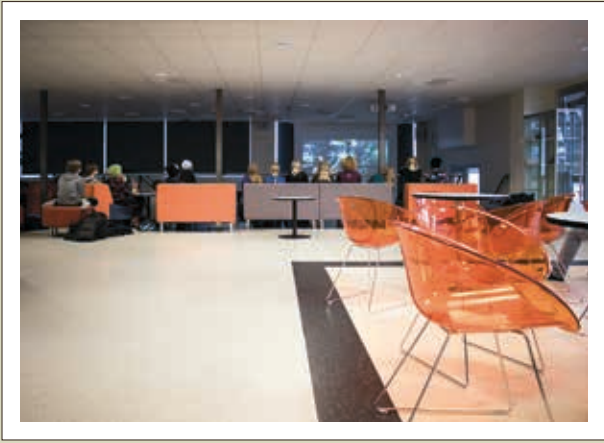
David Sjöqvist

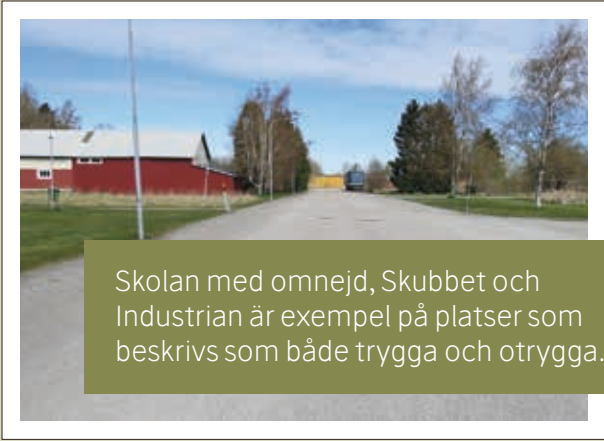
David Sjöqvist

David Sjöqvist

David Sjöqvist

Skolan med omnejd, Skubbet och Industrian är exempel på platser som beskrivs som både trygga och otrygga.

sen. Den beskrivs som väl skyddad från vuxenvärlden och sägs ogillas av vuxna. Ljudnivån beskrivs vara hög och ”brötig” då många ”epa-raggare” (ungdomar som kör A-traktor) träffas där.

Några ungdomar berättar att de undviker att vistas på Industrialian då det är mörkt och dåligt upplyst på kvällen. Även att det är ett ställe dit ungdomar från grannkommuner kommer till sägs skapa otrygghet. De ungdomar som vistas mycket på Industrialian ser dock att den kanske största otryggheten ligger i att det kan ske olycksfall, då många samlas där för att köra med sina fordon.

Nä, men det är ju som sagt ett gammalt industriområde. Det är ju liksom industribyggnader, lastbilar och liknande. Det är ju ofta på kvällarna dom står med epa-traktorer, och dom står och spelar musik och sladdar där och grejer. Så det är klart, det kan ju hända olyckor om det är många på samma plats. Och det är ju inte alla som är så bra på att köra heller.

Ja, dom håller på och sladdar och grejar och... krockar in i saker och mycket sånt. Men samtidigt, nånstans kan dom ju få ha en plats där dom kan vara själva och så... men alltså, jag tror att det är lite fel plats att vara på egentligen, för jag skulle gissa att det blir ganska mycket skador där.

Trots att platsen beskrivs som riskfylld och lite skrämmande av vissa, finns det ungdomar som tillbringat mycket av sin fritid där. De säger att Industrialian är en plats där man nästan garanterat träffar likasinnade, och det verkar som om den har varit en samlingspunkt för motorintresserade i flera generationer.

F: Industriområdet? Är det är en sån där plats där det kan vara lite oroligt?

U: Ja, det skulle jag säga. Det är det ofta.[...] Det är ju inte... stora saker, men det brukar alltid vara lite stökigt där på kvällarna.

F: Mm. Är det en plats du undviker att vara på, eller?

U: Eh, nej. Neej. Det är där alla hänger efter skolan, typ.

F: Det är där ni träffas, helt enkelt? Det är liksom eran mötesplats?

U: Ja, det skulle man kunna säga.

F: Och du kan tänka dig att åka till det här industriområdet? Du känner ingen rädsla?

U: Ja, ja. Nej, jag känner ingen rädsla över det.

F: Fast du vet att det kan bli oroligt känner du dig ganska trygg?

U: Åh, ja.[...] För vad jag vet har alla varit där i alla år.

F: Det är nånting man ärver, liksom?

U: Ja, det är det nog.

F: Från generation till generation?

U: Jo, men typ. [...] Det har ju varit så här i alla år... Det känns lite som om dom vuxna låter en hålla på där borta, eller jag vet inte...

Till sist är även Skubbet en plats som beskrivs som både trygg och otrygg. Det är ett motionsspår i skogen lite utanför centralorten. Vid Skubbet finns ett vindskydd och möjlighet att grilla, och platsen beskrivs användas av ungdomarna när de vill träffas för att träna eller promenera. Några ungdomar lyfter att det har blivit tryggare vid Skubbet sedan belysning sattes upp, men att det fortfarande är mörkt på sina ställen.

Dom har ju lyst upp Skubbet-rundan, alltså den som går ut till grillplatsen. Den har dom lyst upp ganska bra nu, så förut kanske man inte ville gå där på kvällarna mest för att det var så himla mörkt, men nu har dom ändå fixat ljus på den sträckan i alla fall.

Så det finns en väg om man går... gud var blir det? Alltså, det finns olika vägar in på Lilla Skubbet och inte alla är belysta. Det är typ bara en som är belyst, och det finns typ fyra där man kan gå in till Lilla Skubbet [...] så Skubbet är en otrygg plats för mig.

Lokal tillhörighet

Temat lokal tillhörighet är tydligt i materialet, då de unga talar i vi-form och på så sätt ger uttryck för att de känner sig som en del av lokalsamhället. Att känna lokal tillhörighet ger förutsägbarhet och samhörighet, en plats i livet. Nedan diskuterar vi upprätthållandet av den lokala tillhörigheten i termer av identitet, sammanhållning och berättelsen om Grästorps och dess invånare. Därefter ser vi till den andra sidan av myntet: hur villkoren, i form av vuxenberoende och icke-avvikande, ser ut för den lokala tillhörigheten.

Att upprätthålla

Att de unga känner tillit till Grästorps och dess invånare verkar i mångt och mycket bero på kommunens storlek.

*Det blir lite så där att alla känner alla.
[skratt] Då brukar det inte uppstå jättemycket problem.*

En av fördelarna med att det är just litet är ju att det blir en annan samhörighet med andra runt omkring dig.

Jag skulle säga att jag är väldigt trygg i Grästorp. Jag känner ju många och så. Det är sällan det händer nåt, massa dumt och så, så jag skulle inte vilja säga att man är rädd nästans i Grästorp. Det är jag ju inte, utan det är mer att ... man ofta träffar folk man känner.

Bilden av Grästorp och dess invånare framkommer inte minst genom hur de unga pratar om vi:et, om att vara från Grästorp. Den byggs utifrån berättelsen om Grästorp – om vilka man är, hur man betar sig och vilka man är i förhållande till varandra.

Jo, jag tror också att det här med att vi faktiskt kan känna igen dom flesta vi går förbi på gatan ... Så om det skulle hända nåt så är nog dom flesta bekväma med att bara liksom: ”Du, jag vet att du är den här personen, kan inte du hjälpa mig?” Typ så. [...] Så på det sättet är det bra att vi inte är så många. [skratt]

Men samtidigt menar deltagarna att de har olika arenor, att de känner tillit till flera personer men att tilliten är kontextuell.

I skolan har man tillit till typ lärarna om det är nåt som angår skolan. Och så fotbollen, om det handlar om fotbollen, eller ridningen, då kan jag gå till min tränare för att få hjälp. Det är inte så att jag skulle springa till min fotbollstränare och tjata om att jag fick F på mitt kemipro, liksom.

En arena som vi forskare fick föra in i samtalet är den politiska: vi frågade vad de unga tänker om politikerna och om hur kommunen styrs. Generellt blev svaret att de inte vet vad Grästorps politiker gör eller vilka de är, bortsett från några få som de har personkännedom om. Ändå säger de sig lita på politikerna, men samtidigt känner de viss skepsis kring deras beslut.

Dom hade nog inte jobbat med det om dom inte ville Grästorp väl. Sen [...] känns det som om dom vill göra det bättre för sig själva i framtiden, typ, för dom satsar ju jättemycket på pensionärer.

I citatet ovan framkommer dubbelheten – det finns tillförsikt till att politikerna i Grästorp gör sitt bästa för medborgarna, men också ett mått av misstänksamhet kring att de kanske skor sig på sitt uppdrag som beslutsfattare. Vissa av ungdomarna menar också att de har svårt att förstå de beslut som fattas och tycker sig inte ha insyn i arbetet som görs inom kommunen. Trots det anses Grästorp i grunden vara en bra plats att leva på.

Vi har ju ett sånt här Grästorpsyndrom. Vi är uppväxta här, sen drar vi halva livet och sen kommer vi tillbaka när vi väl ska skaffa barn, typ. [skratt] Och sen är vi kvar. [...] Det blir nån sån där circle of life, alltså.

Sammantaget känner de unga sig trygga i Grästorp, och en återkommande kommentar är att tryggheten ligger i att man vet vilka alla är. Visserligen kan det finnas platser och beteenden som man inte känner sig så trygg med, men eftersom det är något bekant med det – något som gör Grästorp och dess invånare till just det de är – känns det ändå inte otryggt. Med andra ord är den grundläggande tilliten hög nog att inte påverkas nämnvärt.

F: Så det går ganska fort på ganska många ställen, är det så?

U1: Ja, vi kör fort, typ.

F: Ja, men kör fort. [skratt] Ska det köras, ska det gå fort.

U1: Ska det köras, så ska det gå fort. [...] Alltså, det är ingenting som stör mig eller gör mig otrygg på det sättet.

U2: Nej.

F: Nej?

U1: För jag vet ju vilka alla är, och då stör jag mig inte på det.

Villkorad tillhörighet

Att tillhöra något kan innebära villkor, och i samtalen kommer de fram som baksidorna av att vara ung i ett litet samhälle. Samtidigt som det många gånger känns tryggt att alla känner alla, kan det vara en nackdel att alla pratar om alla.

... när jag var ute och praoade på [praktikplats]. Dom är verkligen såna att dom känner till alla, alltså så här inuti och utanför, så dom snackar ju om alla andras liv under frukosten, liksom. [...] Det blir ju värsta snacksamhället egentligen. Vi pratar om alla och ingen alls. [...] Men det är lite mysigt ändå.

En av deltagarna reflekterar kring att ett litet samhälle kan fungera begränsande för vem man vill vara:

Alltså, vill man ändra sitt liv, göra en stor grej [...] det är ju jättesvårt i en liten by.

Samtidigt som deltagarna visar att de känner tillhörighet till samhället har det hänt att deras egna röster inte har räckt till. Vid sådana tillfällen har de varit beroende av vuxenvärlden för att driva sina frågor. I ett samtal om föreningslivet berättar två av de unga att de tillsammans med andra i sitt lag har framfört tydliga önskemål om hur de vill ha det med sin träning.

U1: Vi har klagat väldigt mycket, alltså hela laget nästan.

[...]

U2: Då känner man sig inte riktigt prioriterad och lyssnad på [...] men dom jobbar på det.

F: Dom jobbar på det, men ni känner att det går lite långsamt?

U1: Ja, grejen var att förra säsongen sa dom att "ni ska få [x], vi jobbar verkligen för det", och sen slutade han som verkligen ville att vi skulle få [x], så nu finns det liksom ingen i klubben som driver det längre...

Det deltagarna berättar är att de önskar en tydlig förändring, men att de så länge ingen vuxen driver frågan tillsammans med dem ser någon möjlighet till det. Liknande erfarenheter har de från skolans värld.

Vi ville verkligen få igenom en förändring. Men alltså, jag ser inte nån förändring, så det är väl det jag mest har stört mig på. Och sen finns det vissa lärare, som min mentor typ, som jag känner tar tag i det lite mer...

Vissa av de unga känner inte att de blir lyssnade på eller tagna på allvar i det de tar upp:

Det känns inte som om dom gör så jättemycket för... alltså, om det är nånting i skolan som man typ tycker är för jävligt eller vill ändra på, så känns det inte som om dom bryr sig jättemycket eller lägger ner energi på att försöka förbättra det.

Andra har mer tillit till att de vuxna löser situationen:

Om jag kanske inte fick nåt svar direkt, så kunde jag prata med dom och låta dom prata vidare, alltså vuxen till vuxen. [...] Jag har aldrig tyckt att det har varit nåt problem att ingen [...] lyssnar, liksom.

I en diskussion ställdes frågan om hur vuxna kan hämta upp ett förlorat förtroende:

U1: Ja, antingen löser hon det eller så pratar hon med oss [...] Om hon hade förklarat det eller så, men nu sa hon ju ingenting...

U2: Hon kan ju försöka engagera sig lite mer, typ.

ANALYS

För att förstå resultaten analyserar vi dem här utifrån det teoretiska ramverket om tillit och kollektiv identitet.

Tillit till Grästorps plats och organisation

Ungdomarna målar upp en bild av Grästorp som en plats där människor har hög tillit till varandra och till kommunen, ett litet samhälle där alla ”känner alla” eller åtminstone ”känner igen alla”. De unga uppger sig vara så pass trygga att de kan be andra om hjälp om de skulle behöva det. Dock kan vi se att det med god lokal-kännedom också kommer kännedom om platser man inte bör vara på, och likaså om människor man bör undvika. Ungdomarna känner inte till vilka kommunpolitikerna är, men litar på att de vill invånarnas bästa.

Resultatet visar alltså att på gemensamma upplevelser av tillit och trygghet i förhållande till olika geografiska platser i Grästorp. Många platser som beskrivs som trygga, såsom torget, affärer, bensinstationer och

idrottsanläggningar, beskrivs också vara tillitsfulla, vilket ofta hänger ihop med att där vanligtvis finns människor som ungdomarna känner och litar på. Närvaro av kända vuxna beskrivs skapa trygghet och göra att platsen kommunicerar förutsägbarhet. Om det däremot vistas, eller riskerar att vistas, människor på platsen som ungdomarna inte känner till undviks den ofta. Skulle där vistas människor som ungdomarna uppfattar som ”annorlunda”, ”konstiga” eller ”mentalsjuka” skapas ytterligare osäkerhet. Slutsatsen som kan dras av det är att det finns en stark lokalsamhälletillit som bygger på både egna erfarenheter och vad man får lära sig som ung medborgare i samhället (Trägårdh et al., 2013). Det betyder att tilliten är rumslig och därmed knuten till fysiskt avgränsade platser som präglas av socialt utformade uppfattningar (Wallman Lundåsen & Wollebæk, 2013; Wollebæk et al., 2012).

Tilltron och den höga tilliten till kommunen som plats kan vara ett tecken på att ungdomar tidigt socialiserar in att känna sig trygga i lokalsamhället av såväl tidigare generationers erfarenheter som nuvarande kollektiva normer (jmf. Grosse, 2012; Trägårdh et al.,

Torget i centrum, en trygg plats.

2013). Enligt det socialkonstruktionistiska perspektivet konstruerar vi människor den verklighet i vilken vi befinner oss genom ett socialt spel. Utifrån detta teoretiska perspektiv har vi också ett stort behov av att dela en gemensam verklighetsuppfattning.

Den höga tilliten till kommunen som plats skulle också kunna förstås grunda sig i att, som en av ungdomarna säger, ”det [sällan händer] nåt dumt i Grästorp”. Ungdomarna berättar att de varken enskilt eller som grupp har särskilt många erfarenheter av att något har haft märkbar påverkan på deras upplevelse av tillit och trygghet till Grästorps kommun som plats. Samtidigt behöver inte denna konstruktion stämma överens med hur samhället faktiskt är (Bryman, 2011). Ungdomarna lyfter en rad händelser som har skett i deras omvärld och reflekterar kring möjligheten att de skulle kunna ske även på liknande platser i Grästorps kommun. När sådana överföringar av händelser skedde i fokusgrupperna fick de ofta ett kollektivt gensvar. Många känner igen sig, trots att ingen har självupplevd erfarenhet av händelsen (jmf. Boverket, 2010; Trägårdh et al., 2013).

Samtidigt som ungdomarna beskriver en grundtillit till Grästorp som geografisk plats, finns det platser i lokalsamhället som skapar otrygghet. Upplevelsen påverkas bland annat av platsens karaktär, till exempel hur mörkt och folktomt det är (Boverket, 2010; Grosse, 2012). En dåligt upplyst eller folktomt plats är något ungdomarna helst undviker helt eller tar omvägar kring.

En plats som beskrivs skapa både otrygghet och trygghet är Industrian. Industriområdet är en samlingsplats för unga med ett motorintresse. För dessa ungdomar är platsen i huvudsak trygg, men samtidigt beskrivs den inte vara en särskilt bra plats att samla många motorintresserade på. Det finns ”mycket att krocka med” (både fordon och byggnader) och föreligger stor risk att det sker en olycka då ”alla [inte kör] så bra”. Ungdomar utan motorintresse vistas sällan eller aldrig på Industrian, och många av dem ger uttryck för att platsen är mörk och ”brötig” och för att det ibland vistas människor där som de inte känner igen.

Tillit till andra människor

Lokalsamhälletilliten är således stark, men det är däremot inte den generella tilliten, alltså i vilken utsträckning man litar på människor man inte känner. Resultaten visar att ungdomarna är tveksamma till personer som är okända för dem. Människor i Grästorp, och människor som känner personer i Grästorp, känner de

tillit till, men inte till andra. Som en av respondenterna säger: ”Jag ser dig prata med någon på Ica, då är det okej.”

De unga förväntar sig ett positivt och gott bemötande beteende från dem de möter i Grästorp och då den här tendensen är gemensam för samtliga i studien finns det skäl att anta en kollektiv identitet har formats – ungdomarna antar att grästorpsbor följer gruppnormen och kan därmed förutsäga vad som kommer att hända när de träffar kända personer (Abrams & Hogg, 1988; Turner & Reynolds, 2012). På samma sätt medför den kollektiva identiteten en skepsis mot utomstående grupper (Abrams & Hogg, 1988; Hogg & Terry, 2000). Det här sammantaget innebär att Grästorp är en plats där du som invånare har blivit tillskriven en medborgerlig roll som du ska leva upp till (Turner & Reynolds, 2012), och i ett sådant sammanhang är det svårt att förändra sig. Att alla känner alla är alltså inte enbart av godo, vilket också visar sig i att man vet allt om alla och pratar mycket om andra. Även om de unga ser en sådan baksida av det lilla samhället, påpekar de att de inte upplever den som något jobbigt.

När ungdomarna beskriver upplevelser av människor som på något sätt avviker är det med ord som ”obehaglig” och ibland ”rädsla” eller ”skräck”. De menar att avvikande människor är sådana som ”man inte är van vid” i Grästorp och säger sig helst undvika dem (jmf. Abrams & Hogg, 1988; Hogg & Terry, 2000). Studier visar att barn som ofta blivit varnade för att lita på okända personer ofta inte litar på andra som vuxna heller, vilket tyder på att inställningen går i arv från föräldrar till barn i en socialiseringsprocess (Stolle & Nishikawa, 2011; Uslaner, 2002). I studien förmedlar de unga att det finns en inomgruppsmentalitet, att det i berättelsen om Grästorp ingår att tilliten sträcker sig endast till lokalsamhället. Dock menar Grosse (2012) att varningar för främlingar kan leda till minskad tillit även till kända personer.

Ett exempel på svag generell tillit visar sig under ljusfestivalen. Den hålls en gång om året och är en tillställning då många besökare kommer till Grästorp för att se ljusspelet över ån Nossan. Flera ungdomar säger att de undviker att vara på ljusfestivalen, då den upplevs som otrygg och de saknar tillit till de okända, ofta berusade, människor som rör sig i samhället vid detta tillfälle. Det beskrivs bli stökigt i samhället och ungdomarna får inte samma känsla av social sammanhållning som annars råder. De upplever det därför vara viktigt att finna en person de känner – eller känner igen – i folkhavet, särskilt på kvällen när de ska gå hem.

SLUTSATS

Ungdomarnas berättelser om att vara ung i Grästorp visar att det finns en gemensam föreställning om och förståelse av kommunen som geografisk plats. Trägårdh med kollegor (2013) menar att man i lokalsamhällen där invånare upplever hög tillit också känner ett gemensamt ”ägarskap”. Där finns ett gemensamt ansvar, men också en delad bild av hur samhället ska förstås. Även i Grästorp sägs det råda en gemenskap – ”alla känner alla” – och ett delat ansvar för att upprätthålla den bilden, vilket kan ha påverkat vad som förmedlades i fokusgrupperna.

Tidigare studier bekräftar att Grästorp som samhälle präglas av hög lokalsamhälletillit, vilket sammanfaller med att medborgarna uppfattar låg grad av korruption, likvärdiga möjligheter i livet och rättvis distribuering av inkomster (Rothstein & Uslaner, 2005; Trägårdh et al., 2013; You, 2012). Att människor uppfattar orättvisa, inte minst i form av ekonomisk olikhet, och asymmetrisk information visavi andra grupper påverkar lokalsamhälletilliten negativt (Wallman Lundåsen & Wollebæk, 2013). Vidare visar studier att föräldrars upplevelse av tillit påverkar hur barnen förstår verkligheten. En slutsats kan därför vara att ungdomarna i studien har ärvt den starka känslan av tillit till sitt lokalsamhälle, men också den inte lika stora tillit till människor de inte känner eller känner igen (jmf Grosse, 2012; Uslaner, 2002). Walklate (1998) menar att en möjlig förklaring till att vissa platser skapar otrygghet, och därför undviks, är en upplevelse av oförutsägbarhet, vilken ofta skapar rädsla. I det här fallet rädsla för att det ska ske någon typ av brott, och oförutsägbarheten förstärks här av mörker och förekomsten av okända människor.

Dock spelar vem man är i samhället roll. I Walklates (1998) studie handlar det om äldres rädsla för unga personer som skulle kunna utsätta dem för brott, i den här studien gäller det ungdomars obehag inför okända. Då tidigare forskning visar att tilliten formas och stabiliseras i åldern 13–15 år (Abdelzadeh & Lundberg, 2017; Hooghe & Wilkenfeld, 2008) och att det därefter är svårt att påverka negativa uppfattningar om okända människor, finns det skäl att tänka över Grästorps ungdomarnas möjligheter till interaktion med andra grupper i syfte att stärka deras tillit till andra (Braesemann & Stephany, 2021; Stolle & Harell, 2013). Samtidigt visar Wallman Lundåsen och Wollebæk

(2013) att även kontakt med grannar och närboende har stark positiv påverkan på tilliten. Interaktion med och relation till andra har alltså potential att stärka såväl generell tillit som lokalsamhälletillit.

”Grästorpssyndromet” är ett begrepp som ungdomarna själva använder. Det verkar innebära dels att ungdomarna känner tillit både till Grästorp som fysisk plats och generellt till varandra i samhället, dels att de tror att de flesta andra som bor i Grästorp känner samma sak. Grästorps kommun beskriver de som en trygg plats där ”alla känner alla” och det sägs finnas normer och värderingar om ”hur man ska vara” när man bor i Grästorp. Ungdomarna använder ofta vi-form när de refererar till såväl egna som andras erfarenheter. Att vara ung i Grästorp beskrivs innebära förutsägbarhet, vilket minimerar förekomsten av motsatsen: oförutsägbarhet. Grästorp beskrivs också som en kommun som man återvänder till. Ett exempel på det är att även om ungdomarna under period flyttar från samhället tror de att de kommer att återvända när de ska bilda familj.

Fortsatta utmaningar

En stark lokalsamhälletillit gynnar samhället och dess medborgare på olika sätt, vilka beskrivs i början av denna rapport. Här diskuteras därför hur lokalsamhälletilliten i Grästorp kan stärkas, men också hur effekterna av de baksidor som trots allt finns kan arbetas.

Lokalsamhälletillit är en så kallad seg struktur, delvis för att det är kopplat till kollektiv identitet, och rubbas därför inte särskilt lätt. Men det finns anledning att värna om tilliten, särskilt då ungdomarna i Grästorp lyfter erfarenheter av att inte bli lyssnade på eller tagna på allvar. Kan det vara så att de ungas röster offras till fördel för en fortsatt god stämning mellan vuxna? En tydlig återkoppling på ungas frågor, på saknivå, är av stor vikt för att behålla och stärka tilliten.

Den kollektiva identiteten som Grästorpsbo vittnar om en gemenskap som kommer med vissa villkor: att inte gå utanför ramarna och den tilldelade rollen samt att inte lita på utomstående. En potentiell effekt av det kan vara att unga lämnar Grästorp för att kunna forma sig ett liv enligt egna önskemål, en annan en rädsla för människor man inte känner till. Båda dessa risker

kan i sin tur påverka tilliten till Grästorps plats och organisation. En styrka här är det aktiva föreningslivet, något som i tidigare forskning lyfts som positivt för lokalsamhälletilliten (Trägårdh et al., 2013). Att fortsätta stödja föreningar, se till att stödet upplevs som rättvist och ge medborgare möjlighet till inflytande stärker också lokalsamhälletilliten.

Ungdomarna lyfte flera aspekter som påverkar deras känsla av trygghet, och slutligen vill vi lyfta fram några av dem. En behandlar trafiken, då det på vissa platser upplevs gå alltför fort: på vissa parkeringsplatser

och den större genomfartsleden genom samhället, men också på vägar in mot samhället där det saknas vägren. Vidare önskas bättre belysning på framför allt aktivitetsplatser: vägen till Lilla Skubbet, vid ishockeyomklädningsrummen, bakom ishallen, vid ridklubben och runt konstgräsplanen. Även andra platser behöver utökad belysning, såsom vårdcentralen/kommunhuset, marknadsplatsen och skolan med omkringliggande byggnader. Till sist upplever vissa unga ett behov av ökad vuxennärvaro, av ”rätt” vuxen, på kvällstid.

Några ord till kommunen som organisation och till politikerna som beslutsfattare för densamma

Trots att ungdomarna i denna studie litar på att kommunen som organisation vill invånarna väl och på att de politiska beslut som fattas är för deras bästa, berättar de att de inte ”vet vilka dom [beslutsfattarna] är” eller ”vad dom gör”. Värde att ta vara på är därför kunskapen att god förankring i samhället ger organisationer stora vinster på flera plan. Dessutom visar studier att när unga människor blir lyssnade på och involverade i samtal som rör vardagslivet ökar deras interaktion med både andra ungdomar och vuxna, vilket bidrar till ett ökat politiskt intresse och en drivkraft att vara med att påverka (Amnå et al., 2016). Sammantaget är Grästorp ett samhälle med god lokalsamhälletillit som gynnar medborgarna, och den finns det all anledning att bevara men också stärka. Samtidigt är det viktigt att se till den andra sidan av myntet och uppmuntra till möten med människor som faller utanför normen.

REFERENSER

- Abdelzadeh, A. & Lundberg, E.** (2017). Solid or flexible? Social trust from early adulthood to young adulthood. *Scandinavian Political Studies*, 40(2), 207–227.
- Abrams, D. & Hogg, M. A.** (1988). *Social Identifications: A Social Psychology of Intergroup Relations and Processes*. London & New York: Routledge.
- Ahrne, G. & Svensson, P.** (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.
- Amnå, E., Ekström, M. & Stattin, H.** (2016). *Ungdomars politiska utveckling. Slutrapport från ett forskningsprogram*. Rj:s skriftserie 12. Göteborg & Stockholm: Makadam Förlag.
- Bergmark, A. & Oskarsson, L.** (2016). Sociala problem. I Meeuwisse, A., Swärd, H., Sunesson, S. & Knutagård, M. (red.), *Socialt arbete: en grundbok* (3 [rev. och utök.] utg.). Stockholm: Natur & Kultur.
- Blennberger, E.** (2009). Att tolka tillit – begrepp och grundfrågor. I Trägårdh, L. (red.), *Tillit i det moderna Sverige: den dumme svensken och andra mysterier*, s. 19–58. Stockholm: SNS.
- Boverket** (2010). Plats för trygghet: inspiration för stadsutveckling. Karlskrona: Boverkets publikationsservice.
- Braesemann, F. & Stephany, F.** (2021). Between bonds and bridges: Evidence from a survey on trust in groups. *Social Indicators Research*, 153(2), 1–18.
- Gibson, F.** (2007). Conducting focus groups with children and young people: Strategies for success. *Journal of Research in Nursing*, 12(5), 473–483.
- Grosse, J.** (2012). *Kommer tid kommer tillit?* Stockholm: Stockholms universitet.
- Hogg, M. A. & Terry, D. J.** (2000). Social identity and self-categorization processes in organizational contexts. *Academy of Management Review*, 25(1), 121–140.
- Hooghe, M. & Wilkenfeld, B.** (2008). The atability of political attitudes and behaviors across adolescence and early adulthood: A comparison of survey data on adolescents and young adults in eight countries. *Journal of Youth and Adolescence*, 37(2), 155–167.
- Hylander, I.** (2001). *Fokusgrupper som kvalitativ datainsamlingsmetod*. Linköping: Linköping University Electronic Press.
- Kitzinger, J.** (1994). The methodology of focus groups: The importance of interaction between research participants. *Sociology of Health and Illness*, 16(1), 103–121.
- Kitzinger, J.** (1995). Qualitative research: Introducing focus groups. *BMJ Clinical Research*, 311(7000), 299–302.
- Krueger, R. & Casey, M. A.** (2000). *Focus Groups: A Practical Guide for Applied Research* (3. utg.). Thousand Oakes: Sage.
- Kvale, S. & Brinkmann, S.** (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun* (2. uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Kvale, S.** (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Kvale, S.** (2007). *Doing Interviews*. Thousand Oakes: Sage.
- McMillan, D. & Chavis, D. M.** (1986). Sense of community: A definition and a theory. *Journal of Community Psychology*, 14(1), 6–23.
- Morgan, D. L.** (1997). *Focus Groups as Qualitative Research*. Thousand Oakes: Sage.
- Newton, K.** (2001). Trust, social capital, civil society, and democracy. *International Political Science Review*, 22(2), 201–214.
- Nordiska ministerrådet** (2017). *Tillit – det nordiska guld*. NMR Analys 2017:731.
- Norén Bretzer, Y.** (2018). Sprickor i den sociala tillitsfasaden, 1996–2016. *Socialmedicinsk tidskrift*, 95(3), 251–263.
- Reuter, M., Wijkström, F. & Kristensson Ugglå, B.** (red.) (2012). *Vem i hela världen kan man lita på? Förtroende i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Rothstein, B. & Uslaner, E. M.** (2005). All for one: Equality, corruption, and social trust. *World Politics*, 58(3), 41–73.
- Rothstein, B., Holmberg, S. & Weissenbilder, M.** (2018). *Mellanmänsklig tillit i Sverige 1996–2017*. Göteborg: SOM-institutet.
- Schaefer-McDaniel, N. J.** (2004). Conceptualizing social capital among young people: Towards a new theory. *Children, Youth and Environments*, 14(1), 153–172.
- Silverman, D.** (2006). *Interpreting Qualitative Data* (3. utg.). London: Sage.
- Stancanelli, J.** (2010). Conducting an online focus group. *The Qualitative Report*, 15(3), 761–765.
- Stolle, D. & Harel, A.** (2013). Social capital and ethno-racial diversity: Learning to trust in an immigrant society. *Political Studies*, 61(1), 42–66.
- Stolle, D. & Nishikawa, L.** (2011). Trusting others: How parents shape the generalized trust of their children. *Comparative Sociology*, 10(2), 281–314.
- Swärd, H.** (red.) (2017). *Den kantstötta välfärden*. Lund: Studentlitteratur.
- Trägårdh, L., Wallman Lundåsen, S., Wollebæk, D. & Svedberg, L.** (2013). *Den svala svenska tilliten – förutsättningar och utmaningar*. Stockholm: SNS.
- Turner, J. C. & Reynolds, K. J.** (2012). Self-categorization theory. I van Lange, P. A. M., Kruglanski, A. & Higgins, E. T. (red.), *Handbook of Theories of Social Psychology*, vol. 2, s. 399–417. London: Sage.
- Uslaner, E. M.** (2002). *The Moral Foundations of Trust*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Uslaner, E. M.** (2010). Segregation, mistrust, and minorities. *Ethnicities*, 10(4), 415–434.
- Walklate, S.** (1998). Crime and community: Fear or trust. *The British Journal of Sociology*, 49(4), 550–569.
- Wallman Lundåsen, S.** (2021). *Lokalsamhälletillit i Sverige före och efter flyktingkrisen*. Stockholm: Delegationen för migrationsstudier.
- Wallman Lundåsen, S. & Wollebæk, D.** (2013). Diversity and community trust in Swedish local communities. *Journal of Elections, Public Opinion & Parties*, 23(3), 299–321.
- Wollebæk, D., Wallman Lundåsen, S. & Trägårdh, L.** (2012). Three forms of interpersonal trust: Evidence from Swedish municipalities. *Scandinavian Political Studies*, 35(4), 319–346.
- Woodyatt, C. R., Finneran, C. A. & Stephenson, R.** (2016). In-person versus online focus group discussions: A comparative analysis of data quality. *Qualitative Health Research* 26(6), 741–749.
- You, J.-S.** (2012). Social trust: Fairness matters more than homogeneity. *Political Psychology*, 33(5), 701–721.

Barn- och ungdomsvetenskapliga forskningsmiljön på Högskolan Väst arbetar strategiskt med forskningssamverkan tillsammans med verksamheter som har fokus på barn, ungdomar och unga vuxna. Målet för forskningsmiljön är att producera och sprida kunskap om barns och ungdomars livsvillkor och därmed stärka deras ställning i samhället. Forskningssamverkan med externa verksamheter är ett av de sätt som miljön arbetar på för att nå detta mål. Samarbetet sker i form av en samverkansmodell som avser att skapa goda förutsättningar för både forskningen och den externa samverkans parten. Samverkansmodellen utgår från en dialog mellan forskare och samverkanspart där parterna tillsammans utarbetar och formulerar undersökningsområde och forskningsfrågor.

Barn- och ungdomsvetenskapliga forskningsmiljön, Högskolan Väst

www.hv.se/BUV

Grästorps kommun

Ann Liss, Högskolan Väst
ann.liss@hv.se

Linda Mossberg, Högskolan Väst
linda.mossberg@hv.se

Sofia Engström, Grästorps kommun
sofia.engstrom@grastorp.se